

RAHO LANGSEPP

MUUSIKA

On väga ülendav, kui tunned ära muusika, mis sinuga täielikult resoneerib. Lapsepõlves oli mulle selleks indiaani muusika, mida tänaseni hea meelega kuulan ja ka mängin aeg-ajalt. Hea side on mul olnud ka iiri ja paljude teiste rahvaste muusikaga. Euroopa varajasest muusikast on algusest peale olnud kõige südamelähedasem keskaja muusika. Selle vahetu keel on mulle omane ning see on olnud tee paljude teiste asjadeni, näiteks india muusikani, kuigi india filosoofia vastu tundsin sügavat huvi juba varases nooruses.

ÕPINGUD 1: algus

Lapsena tahtsin õppida plokkflööti, aga sel ajal Tartus see võimalus puudus. Õppisin kooli muusikaklassis aasta otsa trompetit, kuid see ei köitnud mind kohe üldse mitte. Ja nii juhtuski, et jätsin seitsmeks aastaks muusikaõpingud, kuni nägin üht „Hortus Musicuse“ teleesinemist. See haaras mind väga, hakkasin uurima, mis muusika see on, otsisin plaate ja lindistusi. Kuna asi väga huvitas, jõudsin kiiresti eesti põhiliste vanamuusika tegijateni. Aastatel 1983 – 1984 tegutses Tallinnas Vanamuusika Klubi, mille tegevuses aktiivselt osalesin.

ÕPINGUD 2: Tõnu Sepp

Tõnu Sepaga kohtusingi Vanamuusika Klubi üritusel, Viljandi Linnakapelli kontserdil. Nii sai Tõnust minu esimene Õpetaja. Viljandi Linnakapell on ikka olnud muusikute taimelava. Tõnu on kasvatanud palju häid muusikuid, tema töö eesti varajase muusika alal on hindamatu. Tema asutas esimese vanamuusikaansambli (1971), tema pani aluse esimesele vanamuusika festivalile

(1982) ning oli esimene süsteemne vanamuusika õpetaja ja vanade pillide meister.

Tõnu Sepp:

Kaheksakümnendate alguses käis Raho Tartust Viljandisse minu juurde tundi. Samuti võttis ta osa esimestest vanamuusika kursustest Viljandis. Mäletan teda kui noormeest, kes ei pidanud viisi, ei tundnud nooti ja oli üldse üsna kohmakas, kuid samas erakordselt avatud, tundlik ja tugevasti motiveeritud. Ta oli mõned kuud ka Heino Elleri nimelise Muusikakooli nimekirjas, samas võttis tunde Neeme Punderilt, mängides hiljem tema käe all Viljandi Linnakapellis. See oli tollal kogu tema muusikaline haridus, millest aga piisas, et kümne aastaga kujuneda väga isikupäraseks küpseks muusikuks, kelle mängus on palju päikest, aga ka sisu ja sügavust. Tunnen kaasa neile, kes pole Raho ja tema ansamblit kuulnud. Raho näide, aga neid on ka teisi nii Eestis kui mujal, paneb sügavalt juurdlema meie muusikahariduse efektiivsuse üle.

ÕPINGUD 3: Basel

1989. aastal oli mul võimalus viibida kuu aega Schola Cantorum Basiliensis' es (Baseli Vanamuusika Akadeemia). Ma ei tundnud seal kedagi, lihtsalt läksin rektori juurde ja palusin luba külastada tunde ja raamatukogu. Kuulasin erinevaid tunde nii palju kui jõudsin. Raamatukogus lindistasin ja paljundasin iga päev poole ööni. See kuu sai oluliseks punktiks kogu mu edasises muusikuelus. Toonased kontaktid kestavad tänini. Baselis kasutatakse juba mõnda aega Euroopa keskaja muusika improvisatsiooni õpetamisel eeskujuna india muusikat. India

Raho Langsepp kevadtalvel 2005.

Harri Rospu, foto

muusika on vaieldamatult kõige rafineeritud ühehääle muusika traditsioon, mille suurepärase meetoodiline süsteem on abiks ka teiste kultuuride laadilise muusika õpetamisel ja tunnetamisel.

ÕPINGUD 4: Sri Lanka

Esimese bambusflöödi sain Indiat külastanud tuttava käest. Hakkasin seda kasutama keskaja muusika mängimisel spontaanselt, alles mõni aeg hiljem sain kinnitust, et keskaja Euroopa flööti võis olla täiesti identse ehitusega (suurte sõrmeavade ja suure sise-läbimõõduga). Kuigi mul oli side keskaja muusika ringkondadega, ei suutnud ma Euroopast leida kedagi, kes oleks võinud juhendada sellise flöödi mängu. Nii jõudsingi oma väga hea sõbra Suranga kaudu tema kodumaale Sri Lankale, Colombo ülikooli, kus mul oli kaks õpetajat: **Ranjit Fernando** ja **V. Hemapala Perera**. Pime muusik Hemapala on väga haruldane inimene ja temast on saanud üks olulisemaid õpetajaid minu elus. See, kuidas muusik iga heli mõtestab ja mida tal muusikuna öelda on, sõltub ju ikkagi sellest, kes on ta inimesena – milline on tema tunnetus, maailmanägemine ja mida tal teistega on jagada. Tuleb ikka meelde india vanameistrite tarkus, mis ütleb, et kõige olulisem pole näpuosavus, vaid oskus mängida raga vabarütmilist sissejuhatust alap'i, kõneldes oma instrumendil kiirustamata.

ANSAMBEL

Viljandis käies astusin tihti läbi Tarvastu kiriklast, kus õpetajaks oli **Harri Haamer**. 1985. aasta suvel ütles ta kord: „Tulge, noored, ja mängige lõikustänupühal midagi.“ See andis esimese impulsi hakata kontserte korraldama. Mõtlesin sõprade ja kaaslase peale, kes võiksid osaleda, ja nii sai esimene koosseis kokku pandud. Koostasime väikese kava ja kontsert lõikustänupühal toimus. Ansambel jäi püsima, kuid ei olnud orienteeritud kontserttegevusele – tegemist oli eelkõige sõpruskonnaga, kust voolas läbi küllaltki palju inimesi. Esialgu olime lihtsalt

Tartu Vanamuusika Ansambel. „*Via Sonora*“ nime hakkasime kasutama aastal 1993. Piirid olid siis juba avanenud ja meie musitseerimiskogemus suurem. Oli tekkinud stabiilne, kontsertidele orienteerunud professionaalne koosseis. Mitu aastat sõitsime ringi, eelkõige Skandinaavias ja Saksamaal. Alates 2000. aastast on ansambliline tegevus koondunud Tartu Ülikooli juures tegutseva varajase ja orientaalse muusika keskuse **FA Schola** alla.

FESTIVAL

Mõte festivali teha oli küpsenud mõnda aega, 1996. aastal avanes selleks võimalus. Festival sai teoks otseselt tänu Tartu Ülikooli kunstide osakonna tolaeagse juhataja dotsent Aasa Musta toetusele. Algusest peale seadsin eesmärgiks hoida tihedat sidet Schola Cantorum Basiliensis'ega. Teine väga oluline pidepunkt on festivalile olnud Euroopa varasema kultuuri kõrvaltamine Idamaade traditsiooniliste kultuuridega.

Tõnu Sepp:

Tänu Raho avatusele, suhtlemisoskusele, vaistule ja organisatorivõimetele on Tartu festival algusest peale üks sisukamaid, mida tean. Ja siingi peab kaasa tundma neile, kes pole sinna kordagi juhtunud, sest Tartu festival ei kujuta endast mitte pelgalt kontsertide jada, vaid on pidu, kus valitseb eriline atmosfäär. Kahju vaid, et Tartu festivalil nii vähe resonantsi on!

Tänavune festival tuleb kümnes – see on meil väike juubel. Tihti peale arvatakse, et varajase või Ida muusika kuulamine nõuab eelteadmisi, kardetakse kontserdile tulla. Usun, et paljud võiksid kontserdile tülles avastada spontaanselt enda jaoks varem ehk täiesti tundmatu muusika – nii nagu see juhtus minu endagagi. Kontserdile võiks tulla eelarvamuste vabalt, lasta lihtsalt muusikal enda juurde tulla. Tundmatu avastamiseks peaks julgelt katsetama. Eriti praegusel ajal, mil müra ja saasta on meie ümber nii tohutult palju, võib varajane muusika mõjuda lausa palsamina...

ÕPETAJA

Sellest saab nüüd juba kuusteist aastat, kui ma õpetajana alustasin. Kui Tõnu Sepp Viljandist lahkus, paluti minul tema õpilased üle võtta. See oli väga vastutusrikas, aga huvitav väljakutse. Viljandi perioodil lisandus veel õpetajatöö kultuurikolledži rahvamuusikaosakonnas ning oma endises koolis, Tartu 2. keskkoolis. Pärast Viljandit kavatsesin õpetajaametist puhata, aga Tartu 2. muusikakool vajab kiiresti õpetajat ja... olen seal siiaaamani ning teen seda hea meelega. Nüüd on muidugi lisandunud FA Schola, kus õpetan peamiselt bambusflööti.

Tõsisemaid interpreete ei ole minu õpilastest siiani saanud, aga loodan, et olen suutnud neile midagi olulist kaasa anda. Tänapäeva inimesed on sunnitud rohkem kalkuleerima. Muusikud saavad vaid nendest, kellel tõeline kutsumus, kes teisiti ei saa. Ega see mingi eriline äriidee ju ei ole – mängida varajast muusikat. Siis peab muusik samal ajal sündima ka mänedžeriks. Üldjuhul ei tule keegi esinemisi pakkuma, neid tuleb organiseerida, ise väljundeid leida.

MÄNEDŽER

Eks mulle see organiseerimine ikka meeldi ka. Ansambli loomisega tuli organisatoorne tegevus paratamatult kaasa. Lisandus festival, varsti pärast seda tuli ka kontserdiorganisatsioon **Festivitas Artium**, mis lähitaval festivali profiilist on pakkunud mitmekesist kontsertide valikut aasta ringi. Eesmärk ei ole organisatsiooni väga suureks paisutada, pigem pakkuda stabiilselt head ja kõrgetasemelist valikut just selles valdkonnas, milles on omandatud palju kogemusi ja häid sidemeid. Olen üritusi korraldades loonud hindamatuid kontakte muusikute ja teiste inimestega.

Andres Mustonen:

Raho Langseppa tunnen ammustest aegadest, mil ta alles alustas oma tegevust vanamuusikas. Minule meeldib tema ettevõtmiste avarus, meeldib, kuidas ta seostab erinevaid kultuure, Ida

ja Läänt. Raho oskab teha õigeid ja minu meelest väga olulisi valikuid.

Samas on Raho tundlik natuur, tema ise ja tema tegevus pole ainult muusikaline. Meeldib tema sisemine maailm. Temas on ajatust. Ta otsib seda, mida nõuab süda. Tänu sellele on Raho vaba mees, ta pole surutud raamidesse. Oma globalistlikule mõttemaailmale on Raho suutnud leida ka väljundi. Mitte kõikidele pole seda antud. Raho ja tema festival on väärtuslik ilming meie muusika maastikul, omanäoline ja oluline.

Alati, kui kuulen nimetatavat Raho Langsepa nime, tekib mul hea tuju.

RAHO LANGSEPP on sündinud 24. jaanuaril 1968 Tartus.

Õppinud Tartu Miina Härma Gümnaasiumis, Heino Elleri nimelises Tartu Muusikakoolis, Ventspilsi Muusikakoolis, Tartu Ülikooli inglise filoloogia osakonnas ja Colombo ülikoolis (Sri Lanka).

Täiendõpe: plokkflööt – Dan Laurin (Rootsi), barokkflööt – Wilbert von Hazelzet (Holland), bambusflööt – Ranjith Fernando ja V. Hemapala Perera (Sri Lanka).

Täienduskursused: laul varajases muusikas – Agnethe Christensen (Rootsi), india muusika teooria – Jyoti Shirodkar (India/Rootsi), improviseerimine keskaja muusikas – Ken Zuckermann (Schola Cantorum Basiliensis, Šveits), keskaja kompositsiooni põhialused – Marcus Jans (Schola Cantorum Basiliensis, Šveits), keskaja tants ja renessansstants – Jane Gingell (Inglismaa) ja Kaj Sylegård (Rootsi).

Orkestrant Viljandi Linnakapellis aastatel 1989 – 1994.

Tartu vanamuusika festivalide algataja, kunstiline juht ja produtsent alates aastast 1996.

Alates oktoobrist 2000 CEFEMA (Central European Festivals of Early Music Association) president.

Vahendanud AVO KARTUL